Elintarviketeollisuusliitto

HE 199/2020
Elintarvikemarkkinalakikuuleminen

Maa- ja metsätalousvaliokunta

17.11.2020

Heli Tammivuori
Elintarviketeollisuusliitto ry

Monitahoinen ja vaikeatulkintainen soveltamisala

Suomen osto- ja myyntisopimukset

4 § Muut kielletyt ehdot ja 3 § Maataloustuotteiden toimitusta koskevien sopimusten ja tarjousten tekeminen

Sovelletaan kaikkiin elintarvikkeita ja maataloustuotteita koskeviin sopimuksiin. Suojelee sekä myyjää että ostajaa.

Suomen osto- ja myyntisopimukset
2 a – 2 g §

Sovelletaan kaikkiin elintarvikkeita ja maataloustuotteita koskeviin sopimuksiin. Suojelee vain myyjää, jos myyjä on liikevaihdoltaan ostajaa pienempi ja ostajan liikevaihto on vähintään 2 miljoonaa euroa.

Elintarviketeollisuuden ostosopimuksia	Elintarviketeollisuuden myyntisopimuksia
Maataloustuottaja	Päivittäistavarakauppa – keskusliike, alueosuuskauppa, kauppias Suomessa tai ulkomailla
Elintarvike- ja rehuteollisuusyritys Suomessa tai ulkomailla	Food Service – yleis- tai erikoistukku, ravintola- tai kahvilaketju, julkinen hankintayksikkö Suomessa tai ulkomailla
	Elintarvike- ja rehuteollisuusyritys Suomessa tai ulkomailla

Kansainväliset vienti- ja tuontisopimukset
2 a – 2 g §

Sovelletaan kaikkiin elintarvikkeita ja maataloustuotteita koskeviin sopimuksiin. Suojelee vain myyjää, jos myyjän vuotuinen liikevaihto ei ylitä 350 miljoonaa euroa ja ostaja on tätä suurempi ja niin, että maksuaikaehtoa (2 b §) sovelletaan vain kuin kyse on pilaantuvista tuotteista.

Soveltamisalan mahdollisia kilpailuvaikutuksia

Kesko Oyj 10,7 mrd. €, SOK 11,7 mrd. €	
Atria Oyj HKScan Oyj Fazer-konserni Valio Oy Olvi Oyj	Myyjä pienempi kuin ostaja • Elintarvikemarkkinalain säännöksiä sovelletaan sopimuksiin
Unilever Nestle Arla Danone Heineken	Myyjä suurempi kuin ostaja • Maksuaika ja muut ehdot vapaasti sovittavissa yleislainsäädännön puitteissa

- ETL pitää myönteisenä, että ehdotettu soveltamisala koskee direktiivin soveltamisalaa laajempaa joukkoa yrityksiä.
- Kun soveltamisala 2 a – 2 g §:n osalta ei koske kaikkia yrityksiä, on huomioitava, että sopimussuhteissa, joissa ei tarvitse huomioida direktiivin määräyksiä, voidaan soveltaa normaalisti sopimuksellisia kilpailukeinoja.
- Voi johtaa tilanteeseen, jossa saman tuoteryhmän sisällä kilpailijoilla on erilaiset kilpailukeinot käytössään.
- Hallituksen esitystä rajata soveltamisalan ulkopuolelle ostajat, joiden liikevaihto on alle 2 miljoonaa euroa, ETL pitää perusteltuna.

Maksuaikasääntelyn (2 a §) perusteluja tulisi selkeyttää

Myyntisaamisten kiertoajat TOL 10-11 (Tilastokeskus, tilinpäätöstilasto 2018)	vrk
101 Teurastus, lihan säilyvyyskäsittely ja lihatuotteiden valmistus	27
102 Kalan, äyriäisten ja nilviäisten jalostus ja säilöntä	36
103 Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä	37
104 Kasvi- ja eläin öljyjen ja rasvojen valmistus	36
105 Maitotaloustuotteiden valmistus	23
106 Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus	79
107 Leipomotuotteiden, makaronien yms. valmistus	32
108 Muiden elintarvikkeiden valmistus	39
109 Eläinten ruokien valmistus	29
110 Juomien valmistus	49
Toimialat yhteensä	**34**

- **EU:ssa ei yksiselitteistä pilaantuvan elintarvikkeen määritelmää** - kauppatapadirektiivi määrittelee kauppakuntoisuutta, pakkausmerkintälainsäädäntö elintarviketurvallisuutta. Määritelmän tulkinnanvaraisuutta tulisi käsitellä säädöskohtaisissa perusteluissa tulkintaristiriitojen välttämiseksi.

- **Maksuaikasääntelyn plussia** – lyhentää osan toimialoista maksuaikoja, edellyttää vähemmän käyttöpääomaa, voi helpottaa myyjän ja ostajan välistä sopimusneuvottelua.

- **Maksuaikasääntelyn miinuksia** - heikentää vakavaraisen yrityksen maksuajoilla kilpailun, voi lisätä hallinnollista taakkaa, mikäli pilaantuville ja ei-pilaantuville elintarvikkeille sovitaan eri maksuajat.

- **Maksuaikasääntely tuottajasopimuksissa (**mm. tärkkelysperuna, juurekset, hunaja) - Hyvä, että pidempien maksuaikojen osalta on löydetty ratkaisuja, kuten markkinajärjestelyasetuksen 172 a artikla ja säännökseen kuulumattomat tuotteiden myyntiin liittymättömät lisämaksut.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun pätevyysvaatimus(6 §) pidettävä ennallaan

- Elintarviketeollisuusliitto vastustaa elintarvikemarkkinalain 6 §:ään esitettävää muutosta koskien elintarvikemarkkinavaltuutetun pätevyyttä. Esityksen mukaan valtuutetun pätevyyden edellytyksenä ei enää jatkossa olisi ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto.

- Esitys valtuutetun pätevyysvaatimuksen muuttamiseksi on tehty lausuntokuulemisen jälkeen jatkovalmistelussa. Hallituksen esityksessä perustellaan muutostarvetta sillä, että valtuutetun virkaan olisi jatkossa enemmän hakijoita.

- ETL pitää perusteluja heikkoina ja muutosta yritysten oikeusturvaa vaarantavana.

- Elintarvikemarkkinalaki koostuu useasta lainsäädännöstä, on erittäin vaikeasti sovellettava ja valvottava, ja se sisältää merkittävän määrän tulkinnanvaraa ja harkintavaltaa. Yritysten oikeusturva edellyttää, että valtuutetulla on vastuullisena ja asioista päättävänä tahona juridista pätevyyttä viran hoitamiseen.

Asian käsittely (8 a §) ja Huomautus (10 §)

- Asian käsittelyä (8 a §) koskevan säännöksen viimeisessä momentissa esitetään, että elintarvikemarkkinavaltuutettu voi käyttää tutkinnan kohteena olevalta elinkeinonharjoittajalta saatuja tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten ne on koottu, ***ellei elintarvikemarkkinavaltuutettu ole aloittanut uutta tutkintaa***.
  - ETL katsoo, että viimeinen *kursiivilla* merkitty sivulause on poistettava. On epäselvää, mitä uuden tutkinnan aloittamisella tässä momentissa tarkoitetaan. **Yritysten oikeusturvan kannalta on lähtökohta, että uutta tutkintaa aloittaessaan elintarvikemarkkinavaltuutetun on kerättävä uudet tiedot.**

- Huomautusta (10 §) koskevasta säännöksestä on poistettu menettelyn tahallisuus ja huolimattomuus sekä sanktioiden käsittelyjärjestys. Hallituksen esityksen mukaan elintarvikemarkkinavaltuutettu voisi jatkossa antaa ostajalle huomautuksen myös vähäisestä rikkomuksesta ja huomautuksen jälkeen tehdä esityksen seuraamusmaksusta jättäen tekemättä ensin julkisen varoituksen ja kiellon.
  - ETL katsoo, että **huomautusta koskevan säännöksen toisen momentin sanamuoto on palautettava nykymuotoon, jotta valtuutettu ei voi pelkän huolimattomuuden perusteella siirtyä esittämään seuraamusmaksua**.

Seuraamusmaksu (12 a §) ja tarkastusoikeudet (13 a ja b §)

- ETL ei pidä seuraamusmaksua suhteellisuusperiaatteen mukaisena. Seuraamusmaksun suuruus on suhteutettava sillä mahdollisesti aiheutettuun vahinkoon eli sopimuksen arvoon, ei ostajayrityksen yrityksen liikevaihtoon nähden.

- Kilpailulaista tulevat tarkastusoikeudet ovat ylimitoitettuja otettavaksi käyttöön elintarvikemarkkinalain yhteydessä.

- Viranomaisten välisiä tietojenvaihto-oikeuksia tulisi perustella tarkemmin viranomaisten välillä vaihdettavista välttämättömistä tiedoista ja selventää, mitä tietoja kukin viranomainen antaisi.

Soveltamisohjeet tehtävä viipymättä

- Monimutkainen ja tulkinnanvarainen laki määrittelee jatkossa lähes kaikkien elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden myynnin sopimussuhteita. Sadat yritykset alkavat soveltaa lakia 1.11.2021, osalle yrityksistä kyseessä on uusi laki.

- Lain tulkintaa ja käytettävyyttä helpottamaan tulisi viipymättä tehdä maa- ja metsätalousministeriössä soveltamisohje.

- Soveltamisohje helpottaisi kaikkia yrityksiä ja erityisesti kansainvälisillä elintarvikemarkkinoilla toimivia elintarvikeyrityksiä ja tukisi siten myös elintarvikevientiä.

Elintarviketeollisuusliitto

Kiitos!

Heli Tammivuori
heli.tammivuori@etl.fi
Twitter: @tammiheli